

[L. D. Rasmussen.]

værk og Industri, som er nødvendig for, at disse Erhverv ikke alene kan klare sig i Konkurrencen paa det hjemlige Marked, men ogsaa kan komme til at gøre sig gældende udenfor vore egne Grænser gennem Kvalitetsvarer. Denne Udvikling vil maaske komme til at gøre ondt her og dér, men vi skal igennem den, der er ingen Vej udenom. Det er ikke os og vort lille Land, der bestemmer Farten; man maa erindre, at det er de store Lande med deres mægtige Koncentrationer, der fører an, og de knuser os, hvis vi ikke følger med i Udviklingen. Vi kan selvfølgelig gøre os gældende baade inden- og udenlands gennem Stordriften, naar det blot gribes an med fornøden Kraft og Sikkerhed. Vi har jo en ikke ringe Del at erobre herhjemme paa vort eget Marked, og der maa ikke spares paa Kræfterne, for at vi kan trænge ind med vore Industri-, Haandværks- og Fiskeriprodukter paa andre Pladser. Selvfølgelig maa vi ogsaa anstrenge os for at finde andre Afsætningssteder end det ene Hovedafsætningssted, vi har for vore Landbrugsprodukter, thi det vil være heldigst ogsaa for denne Del af vort Lands Erhvervsvirksomhed at være sikret Afsætningen af sine Produkter. Gaar vi frem maaltvist og med al Energi, vil denne Omlægning af Driften i de paagældende Erhvervsgræne sikkert kunne ske paa en mindre smertefuld Maade.

Men for at kunne gennemføre denne Omlægning rationelt vil det ogsaa være nødvendigt at tage Arbejderne med i Ledelsen af Produktionen. Det er mig i øvrigt ganske ubegribeligt, at man fremdeles mener at kunne undvære den betydningsfulde Indsats i Ledelsen, som den praktisk uddannede og erfarne Arbejder kan yde. Der er neppe Raad til at kaste Vrag paa de Kræfter, som dér er til Raadighed paa en hvilken som helst Dag, man vilde ønske at tilkalde dem.

Man vil maaske mene, at denne Koncentration vil rumme en Fare for Trustdannelse og forøget Udbytning af Befolkningen. Ja, netop derfor stilles der Forslag om at kunne øve en vis Kontrol med saadanne Virksomheder, og denne Kontrol kan øves uden Skade for Virksomhederne, da den kun vil ske for at hindre Udskejelser; og denne Lovgivning vil jo ganske sikkert blot blive en Overgangslovgivning. Thi Koncentrationsudviklingen, som absolut ikke kan undgaas — tværtimod —, vil skabe den nødvendige Basis for en videre Udvikling paa Kooperationens Omraade, baade ved Produktion og Fordeling, baade nationalt og in-

ternationalt, helt ud til den direkte Forbindelse med Raamaterialerne. Jeg er klar over den mægtige Opgave og de store Vanskeligheder, som man dér kommer til at staa overfor, men Menneskeheden vil blive tvunget til at overvinde disse Vanskeligheder, thi det gælder Eksistensmuligheden.

Herhjemme er vi jo saa lykkelige, at det danske Landbrugserhverv har brudt en Bane paa dette Omraade. Dette Erhverv har ikke haft Tillid til den private Kapital som ledende ved Landbrugsproduktionen og heller ikke paa adskillige andre Produktionsomraader, men har ved Sammenslutning taget Produktion og Fordeling i sin egen Haand, og Arbejderklassen begynder ogsaa at blive klar over den bitre Nødvendighed af den kooperative Tankes videre Udvikling herhjemme med Forbindelse ud over Landets Grænser.

Maaske vil en eller anden ved at høre mig fremsætte disse Meninger om Produktionsudviklingen og hele vort økonomiske Liv tænke, at det er den rene Socialisme jeg mener det maa munde ud i. Ja, hvilket Navn man vil give den Form, der vil fremkomme ved denne Udvikling, er jo ganske underordnet. Jeg er kun fuldstændig klar over, at Individualismen, saaledes som vi kender den nu, ikke kan blive staaende som det bærende Princip ved den mægtige tekniske Udvikling, der finder og har fundet Sted i hele Verdens Produktionsliv. Kollektivismen, Samarbejdet og Samhørighedsfølelsen maa afløse Individualismen, saaledes som det allerede er begyndt. Anden Vej vil ikke være farbar. Og hvad saa, om vi virkelig kommer over paa nye Principper og nye Systemer. Der er dog ikke een i denne Sal, som tror paa, at den Samfundsform, vi har i Øjeblikket, og som daglig viser sine kolossale Brist, skulde være det sidste Ord, den oplyste Menneskehed har at sige paa dette Omraade.

Produktionsudviklingen, Teknikken, det er som bekendt alt det, der sprænger det gamle og skaber det nye. Derfor vil det være klogt i Alvor at overveje og drøfte de nye Tanker og de nye Retningslinier og være med til ligesom at lede Strømmen saa lempeligt som muligt henimod det nye, det nye Sammenslutningens og Fællesskabstankens Princip, der med uimodstaaelig Magt vil trænge igennem. At stille sig op og dæmme op for Strømmen vil være mere end uklogt. Ja, der er jo adskillige, som har forsøgt derpaa gennem Tiderne, men de har ogsaa forarsaget mange Ulykker, og selv er de blevet skyllet bort. Jeg synes at bemærke, at der i Henseende til Forstaaelse er ligesom en